

СТ А Н О В И Щ Е

От доц. д-р Ралица Янкова Илкова Петкова – член на научното жури в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висшето образование „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление „3.6 Право“, научна специалност „Криминалистика“, обявен за нуждите на Юридическия факултет при СУ „Св. Климент Охридски“, в ДВ, бр. 24 от 17.03.2023 г., с кандидат – гл. ас. д-р Искра Владкова Владова – Недкова

I. Информация за конкурса

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висшето образование „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление „3.6 Право“, научна специалност „Криминалистика“, е обявен за нуждите на Юридическия факултет при СУ „Св. Климент Охридски“ в ДВ, бр. 24 от 17.03.2023 г., съгласно решение на Факултетния съвет на Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. В конкурса участва един кандидат – гл. ас. д-р Искра Владкова Владова – Недкова.

Със Заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ РД 38-202/26.04.2023г. съм определена за вътрешен член на научното жури за провеждане на конкурса. Съгласно Протокол № 1 от заседание на научното жури за провеждане на конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ по професионално направление „3.6. Право“ (Криминалистика), проведено на 18.05.2023 г., съм определена да изготвя становище, което представям.

II. Информация за кандидата

Искра Владкова Владова – Недкова е родена през 1982 г. Висшето си юридическо образование получава в СУ „Св. Климент Охридски“. Магистър по право е от 2005 г. Последователно заема длъжностите „асистент“ (от 2011 г.) и „главен асистент“ (от 2018 г.) в катедра „Наказателноправни науки“ към Юридически факултет на СУ „Св.

Климент Охридски“. От 2017 г. е доктор по право със защитен дисертационен труд на тема „Разследване на наркопрестъпления“, ИК Софи-Р, С., 2019, ISBN 978-954-638-181-1.

Кандидатът има значителен преподавателски стаж. Повече от дванадесет години ръководи семинарни занятия на студентите по специалността „Право“ в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ по дисциплината „Криминалистика“ с пълна аудиторна заетост. Наред с това активно участва в провежданите семестриални изпити, писмени държавни изпити, кандидатстудентски изпити, учебни и практически стажове. От 2021 г. и до настоящия момент е преподавател по дисциплината Криминология в Департамент „Национална и международна сигурност“ към Нов български университет.

Искра Владкова Владова – Недкова е утвърден университетски преподавател с изключително добро име и авторитет в академичните среди. Ползва се с уважението на студентите в ЮФ, предвид влаганите от нея енергия, ентузиазъм и всеотдайност в работата със студентите. Успява да събуди интереса на студентите към преподаваната материя и да ги мотивира да усвояват знанията с много обич, целеустременост и отдаденост. Предвид изложеното убедено считам, че кандидатът е преподавател на високо академично ниво, много добре подготвен и компетентен да заеме академичната длъжност „доцент“, за която е обявен конкурсът.

Кандидатът е работил в други сфери. През 2002 г. е на стаж към Министерски съвет на Република България по програма „Phare“, а в периода 2003 – 2004 г. е законодателен сътрудник по програмата „Студенти на стаж към Парламента“ към Народното събрание. Последователно заема длъжностите „юрисконсулт“ в „Сиела Софт енд Пъблишинг“ АД (в периода 2006 – 2007 г.) и разследващ полицаи в сектор „Разследване на криминални престъпления“, Отдел „Досъдебно производство“ при СДВР (в периода 2007 – 2011 г.). Като разследващ полицаи демонстрира завидни познания и умения в разследването и доказването на престъпления. Работи упорито, всеотдайно, мотивирано и добросъвестно по разследване на тежки и изключително тежки престъпления, като работата ѝ недвусмислено показва отличното познаване на наказателнопроцесуалните институти и способите за събиране и проверка на доказателства. Четири пъти е награждавана с

„Обявяване на благодарност“ от министъра на вътрешните работи за постигнати високи резултати и за конкретен осъществен принос при изпълнение на служебните си задължения (2008, 2009 и 2011 г.).

Искра Владова - Недкова е утвърден учен в областта на криминалистиката. Публикувала е две монографични изследвания („Разследване на наркопрестъпления“, ИК Софи-Р, С., 2019, ISBN 978-954-638-181-1 и „Разследване на компютърни престъпления“, ИК Софи-Р, С., 2023, ISBN 978-954-638-185-9); има девет статии. Участник е в множество научни и научно – изследователски конференции.

Интересите на кандидата са предимно в областта на криминалистиката. При прегледа на научната ѝ дейност правят впечатление монографичният ѝ труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор по право“ – „Разследване на наркопрестъпления“, ИК Софи-Р, С., 2019, както и статиите: „Претърсването при разследване на престъпления, свързани с наркотици“ – В: Норма, бр. 9/2017; „Разпитът на обвиняем при разследване на престъпления, свързани с наркотици – В: De Jure, бр. 1/2018, с. 103 - 109; „Огледът на местопроизшествие при разследване на престъпления, свързани с наркотици“ – В: Сборник доклади от научна конференция „Наказателното правораздаване - традиции и перспективи“, УИ „Св. Кл. Охридски“, С., 2018, с. 378 - 389; „Експертно изследване на наркотици и експертно доказване на употреба на наркотични вещества“ – В: Сборник доклади от международна научна конференция „Съвременни предизвикателства пред наказателното законодателство“, УИ „Св. Кл. Охридски“, С., 2018, с. 438 - 450; „Разпитът на свидетели при разследване на престъпления, свързани с наркотици“ – В: Общество и право, бр. 9/2019, с. 40 - 55; „Разследване на компютърни престъпления. Подготовка на огледа, претърсването и изземването /част I/“ – В: Общество и право, бр. 6/2020; „Разследване на компютърни престъпления. Втора част. Извършване на оглед, претърсване и изземване“ – В: Общество и право, бр. 10/2020, с. 60 - 73; „Разследване на компютърни престъпления. Трета част. Фиксирането и изземването като фази на огледа, претърсването и изземването“ – В: Общество и право, бр. 1/2021, с. 64 - 77; „Криминалистичната характеристика на компютърната престъпност и предвидимостта на разследването“ – В: Сборник доклади от научни четения на тема „Предвидимост на правото“, УИ „Св. Кл. Охридски“, С., 2022, с. 254 - 265.

Искра Владова - Недкова не само че покрива, но и надхвърля националните минимални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ в Софийски университет, съгласно ЗРАСРБ (чл. 2б) и Правилника за прилагането му (чл. 1а, ал. 1). Видно от представената справка за изпълнението на националните изисквания по чл. 2б от ЗРАСРБ за научна област 3. Социални науки, професионално направление 3.6 „Право“ (Криминалистика) гл. ас. д-р Владова – Недкова събира следните изисквани точки по всички групи показатели, уредени в ППЗРАСРБ, както следва: група от показатели А – дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ – 50 точки; група от показатели В – хабилитационен труд – монография – 100 точки; група от показатели Г – научни публикации – 125 точки; група от показатели Д – цитирания – 55 точки. Общият брой на точките с оглед изпълнените количествени показатели по групи А + В + Г + Д е 330 точки.

III. Информация за представените за рецензиране трудове

За участие в конкурса кандидатът Искра Владкова Владова - Недкова представя монографията „Разследване на компютърни престъпления“, ИК Софи-Р, С., 2023, ISBN 978-954-638-185-9 и пет статии: „Експертно изследване на наркотици и експертно доказване на употреба на наркотични вещества“ – В: Сборник доклади от международна научна конференция „Съвременни предизвикателства пред наказателното законодателство“, УИ „Св. Кл. Охридски“, С., 2018, с. 438 - 450; „Разследване на компютърни престъпления. Подготовка на огледа, претърсването и изземването /част I/“ – В: Общество и право, бр. 6/2020, с. 35 - 51; „Разследване на компютърни престъпления. Втора част. Извършване на оглед, претърсване и изземване“ – В: Общество и право, бр. 10/2020, с. 60 - 73; „Разследване на компютърни престъпления. Трета част. Фиксирането и изземването като фази на огледа, претърсването и изземването“ – В: Общество и право, бр. 1/2021, с. 64 - 77 и „Криминалистичната характеристика на компютърната престъпност и предвидимостта на разследването“ – В: Сборник доклади от научни четения на тема „Предвидимост на правото“, УИ „Св. Кл. Охридски“, С., 2022, с. 254 - 265.

Рецензираните трудове представляват продължение и доразвитие на научните търсения на кандидата в областта на криминалистиката.

Всички научни трудове, представени за рецензиране, са в областта на криминалистиката, за която е обявен конкурсът.

Сред научната продукция на кандидата особено място заема представеният хабилитационен труд – *монографията „Разследване на компютърни престъпления“*, Софи-Р, С., 2023, ISBN 978-954-638-185-9. Монографията е оригинален труд, съдържащ ценни научни приноси. Трудът представлява частна методика за разследване на компютърните престъпления с фокус върху процесуално-следствените действия, които изпълват съдържанието му, и процесуалните и тактическите изисквания, които следва да бъдат съобразени при провеждането му.

Монографичното изследване е с общ обем от 232 страници; бележките под линия са 337 на брой; цитиранията са коректни. Библиографията включва 102 заглавия, от които 69 на български език и 33 на чужд език. Монографията включва увод, три глави и заключение.

В увода кандидатът е мотивирал актуалността и значимостта на изследването. Очертан е предметът на изследването, а именно разследването на компютърните престъпления, систематично поместени в глава девета “а” от Наказателния кодекс.

Глава първа от монографичното изследване е посветена на общите положения относно компютърната престъпност. В началото на изложението авторът е направил някои терминологични уточнения, като е изяснил понятията „информационна система“, „компютърни данни“, „доставчик на компютърно-информационни услуги“, „компютърна мрежа“, „компютърна програма“ и „компютърен вирус“, необходими за нуждите на изследването. Разгледани са и термини, които нямат законова основа, но са широко известни в научната литература и ползвани в практиката, в т.ч. електронно доказателство, хардуер, софтуер, операционна система, персонален компютър, сървър, рутер, модем, харддиск и др. Разгледано е историческото развитие на киберпрестъпността от зараждането ѝ до наши дни. Направил е обща характеристика на компютърната престъпност, от гледище на нейните наказателноправен, криминалогичен и криминалистичен аспекти.

В глава втора от изследването, наименована „Първоначален етап на разследването“, авторът е изяснил с нужната прецизност и задълбоченост въпросите, касаещи образуването на досъдебното производство за компютърно престъпление, изграждането на следствените версии и

планирането на разследването, както и процесуално-следствените действия, които обичайно са с първоначален и неотложен характер при този вид престъпност – огледът, претърсването, изземването, обискът.

В глава трета, „Последващ етап на разследването“, гл. ас. д-р Искра Владова – Недкова е изследвала спецификите на последващия етап на разследването на компютърните престъпления, включващ разпитите на свидетели и обвиняемия, както и експертните изследвания, с централна роля сред които са компютърно-техническите.

В заключението са представени в обобщен вид изводите, наложили се в резултат на проведеното изследване, както и са отправени две предложения *de lege ferenda*. Препоръчани са както общи, така и специализирани мерки за превенция и противодействие на компютърната престъпност, които е ценно да бъдат поставени на обществено обсъждане, а някои от тях – възприети безкритично.

Структурата на монографичното изследване следва установения модел на хабилитационен труд, а съдържанието ѝ – най-високите стандарти, установени за методики за разследване на съответния вид престъпления.

Статията **„Експертно изследване на наркотици и експертно доказване на употреба на наркотични вещества“** – В: Сборник доклади от международна научна конференция „Съвременни предизвикателства пред наказателното законодателство“, УИ „Св. Кл. Охридски“, С., 2018, с. 438 – 450, се занимава с въпросите на експертното изследване на наркотици и експертното доказване на употребата на наркотични вещества, които заемат съществена роля в разследването на престъпления, свързани с наркотици. Авторът убедително аргументира тезата, че експертизата в областта на наркотиците и експертните доказателства за злоупотреба с наркотици играят основна роля в разследването на различни категории престъпления. Изследването е посветено по-конкретно на физико-химичната и оценителната експертиза на наркотичните вещества, както и на химическата експертиза на проби от биологичен произход като кръв, урина, слюнка и косми, посредством която се доказва употребата на наркотични вещества. В проучването са посочени компетентните да проведат съответното изследване вещи лица, разгледани са обектите и задачите на съответните видове експертизи, както и извършването им по същество и писменото

експертно заключение. Отправени са препоръки към разследващите с оглед необходимостта от усъвършенстване на практиката.

В статията *„Разследване на компютърни престъпления. Подготовка на огледа, претърсването и изземването /част I/“* – В: Общество и право, бр. 6/2020, с. 35 – 51, авторът разглежда детайлно и задълбочено отделните елементи от подготовката като етап, предхождащ извършването по същество на огледа, претърсването и изземването при разследване на компютърни престъпления.

Статията *„Разследване на компютърни престъпления. Втора част. Извършване на оглед, претърсване и изземване“* – В: Общество и право, бр. 10/2020, с. 60 – 73, е посветена на огледа, претърсването и изземването при разследване на компютърни престъпления. В него са детайлно разгледани действията, съставляващи същинската част от посочените следствени действия.

Статията *„Разследване на компютърни престъпления. Трета част. Фиксирането и изземването като фази на огледа, претърсването и изземването“* – В: Общество и право, бр. 1/2021, с. 64 – 77, е посветена на огледа, претърсването и изземването при разследване на компютърни престъпления. В нея са детайлно разгледани действията, съставляващи фазите на фиксирането и изземването, като част от посочените следствени действия.

В статията *„Криминалистичната характеристика на компютърната престъпност и предвидимостта на разследването“* – В: Сборник доклади от научни четения на тема „Предвидимост на правото“, УИ “Св. Кл. Охридски”, С., 2022, с. 254 – 265, авторът се спира на спецификата на компютърните престъпления, като убедено отстоява разбирането, че изясняването на техните същностни характеристики гарантира добре планирано разследване, което е предпоставка за провеждане на ефективно наказателно производство.

IV. Оценка на научните и научно-приложни резултати и приноси на дисертационния труд

Монографията на гл. ас. д-р Искра Владова – Недкова на тема *„Разследване на компютърни престъпления“*, представлява несъмнен и съществен принос в криминалистиката.

Хабилитационният труд представлява първото в българската криминалистична теория цялостно, всестранно и задълбочено изследване на компютърната престъпност в рамките на класическа частна методика за разследване.

Актуалността на изследването е безспорна: от една страна, компютърната престъпност или още, киберпрестъпността, е ново, съвременно явление, което съществено се отличава от традиционно съществуващите видове престъпност, което поставя качествено различни стандарти за разследване; от друга, и понастоящем разследващите органи са затруднени при разследването и доказването на тези престъпления, поради което изследването ще се яви не само с висока научна стойност, но и с научно – приложно значение. Без съмнение, дългогодишният опит на кандидата като разследващ полицай съществено допринася за разпознаване на най-важните и същностни въпроси, които се поставят пред компетентните органи при разследване на този вид престъпления и за формулиране на научни тези, които биха могли да бъдат възприети в практиката. За това ще допринесат и изтъкнатите множество от българската и чуждата практика в областта на разследването на компютърните престъпления.

Адмирации заслужават усилията на кандидата в насока изясняване на понятийния апарат, необходим за научното изследване и за работата на правоприлагащите органи. С това изследването ще допринесе значително за унифициране на понятийния апарат от страна на правоприлагащите органи и за задълбоченото изясняване на смисъла, значението и правната регламентация на съответните понятия.

От важно научно, но и практическо значение се явява хабилитационният труд в частта му, в която са разгледани статутът, дейността и правомощията на националните и наднационални институции, имащи отношение към превенцията и противодействието на киберпрестъпността. Работата на кандидата е особено ценна и в частта, в която е направен сравнителноправен анализ на законодателството в областта на киберпрестъпленията в Германия, Япония, САЩ, Индия, Швеция, Великобритания, Китай, Бразилия, Русия, Естония, Беларус, Украйна и други.

Особен интерес представлява изясняването на криминологичната характеристика на извършителите на компютърни престъпления, както

и основните причини за латентност на този вид престъпност. В тази си част изследването допринася и за обогатяване и доразвиване на криминологичното познание в областта на квазиконвенционалната и в частност – компютърната престъпност.

От съществено значение се явява трудът в частта, в която е направена криминалистична характеристика на компютърната престъпност с изясняване на всички нейни аспекти – механизмите и средствата за подготовката; извършването и прикриването на конкретния вид престъпления; характерните следи, образувани в резултат от извършването им, обектите на престъпното посегателство; характеристиките на пострадалия; времето и мястото на извършване на престъплението; способите за извършване на престъпленията; мотивацията на престъпното поведение и преследваните от извършителя цели.

Научен принос с много висока практическа стойност е изследването на въпросите относно изграждането на следствените версии, планиране на разследването, обстоятелствата, подлежащи на доказване и типичните следствени ситуации. В тази връзка логично и последователно са разгледани общите и частните версии, като е подчертана тяхната роля за провеждането на обективно, пълно и всестранно разследване. Систематично и задълбочено са изяснени етапите на подготовката, провеждането по същество, фиксирането на резултатите от огледа, претърсването и изземването, опаковането, транспортирането и съхранението на приобщените следи и веществени доказателства през призмата на спецификите, които имат съответните обекти в рамките на разследването на компютърни престъпления.

От важно значение са резултатите от работата на кандидата при изследване на категориите свидетели и обвиняеми, които подлежат на разпит в различните следствени ситуации, свързани с киберпрестъпленията, както и въпросите, които се изясняват чрез техните разпити. Трудът е значим с отправените препоръки към компетентните органи при планиране на последователността, в която да бъдат задавани въпросите в хода на разпитите, т.нар. „чувствителни“, ключови за разследването въпроси; признаците на вербалната и невербалната комуникация, които биха могли да послужат като ориентир за добросъвестността на разпитваните лица; изясняването на

механизма на лъжесвидетелстването от гледна точка на процесите, които протичат в съзнанието на лъжесвидетелстващия.

Много високо следва да бъде оценен трудът в частта, в която авторът изяснява въпросите на експертните изследвания, които по необходимост се назначават по тази категория дела. Особено внимание е отделено на експертизите от категорията на компютърно-техническите, които имат ключова роля и дават отговори на централни въпроси от предмета на доказване. По отношение на тях е предложена класификация, непозната до момента в българската научна литература.

Внимание заслужават и направените предложения *de lege ferenda*. Уместно е същите да бъдат поставени на широка обществена дискусия и възприети. Това безусловно ще доведе до повишаване ефективността на разследването на киберпрестъпленията.

Представените за участие в конкурса статии, също се характеризират със значими научни приноси и безусловно ще допринесат за развитие на науката и правоприлагането.

V. Критични бележки и препоръки

Анализираните научни трудове се характеризират с множество и безспорни приносни моменти, но следва да бъдат направени и някои критични бележки, по-конкретно касаещи монографичното изследване.

Изследването би било значително обогатено, в случай че бъде разгледан наказателноправният състав, който се отнася към същинските компютърни престъпления, но е систематично поместен извън Глава IX „а“ от Наказателния кодекс, а именно компютърната измама по чл. 212а от НК.

VI. Обща оценка на научните и научно-приложните приноси и препоръки

Представените за участие в конкурса научни трудове на гл. ас. д-р Искра Владова – Недкова – както хабилизационният труд, така и останалите, по качества не само отговарят, но и надхвърлят изискванията на закона. В тях се съдържат многобройни и ценни научни приноси. Кандидатът убедително демонстрира своите възможности да формулира

и аргументира задълбочено научните си тези. Съдържащите се в трудовете изводи, обобщения и предложения *de lege ferenda* имат не само научно, но и голямо практическо значение, защото не са самоцелни, а изцяло са съобразени с нуждите на правоприлагането.

Направените критични бележки по никакъв начин не влияят на общата положителна оценка на рецензираните научни трудове. Тези бележки са фрагментарни и не разколебават безусловно налагащия се извод, че научната работа е написана в резултат на упорита работа и добросъвестните усилия на автора в областта на научния анализ.

Научната работа на кандидата недвусмислено сочи, че гл. ас. д-р Искра Владова – Недкова се отличава със способност да изследва всестранно и задълбочено проблематиката в областта на криминалистиката. Кандидатът е дългогодишен преподавател по криминалистика и се ползва с доверието и уважението на колегите си и на студентите.

VII. Заключение

В заключение правя извод, че цялостната оценка на преподавателската дейност и научна работа на кандидата за академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.6 Право (Криминалистика) гл. ас. д-р Искра Владкова Владова - Недкова отговарят на изискванията на чл. 24, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав в Република България, поради което давам категорично *положително заключение* и убедено считам, че уважаемото научно жури следва да предложи на Факултетния съвет на Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ гл. ас. д-р Искра Владкова Владова – Недкова да бъде избрана да заеме академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.6 Право, специалност „Криминалистика“ в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Член на научното жури по конкурса:

(доц. д-р Ралица Илкова)

София, 24.05.2023 г.